

بررسی میزان آگاهی و چگونگی نگرش معلمان شهر سنندج به اهدای عضو

سینا ولیئی^۱، شیوا محمدی^۲، شعیب دهقانی^۳، فرزانه خانپور^{۴*}

تاریخ دریافت: 97/10/8

تاریخ پذیرش: 97/3/4

تاریخ انتشار: 98/4/10

مقاله‌ی پژوهشی

چکیده

امروزه، پیوند عضو درمان نهایی بیماران در مراحل پایانی اختلال در عملکرد اندام‌هاست. با توجه به اهمیت اهدای عضو و نقش مهم معلمان در افزایش آگاهی و بهبود نگرش قشری گسترده از جامعه، پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان آگاهی و چگونگی نگرش معلمان شهر سنندج به مسأله‌ی اهدای عضو انجام شد. روش تحقیق در مطالعه‌ی حاضر، توصیفی تحلیلی (مقطعی) است. در همین راستا، ۲۵۰ معلم شاغل در مدارس متوسطه‌ی اول و دوم شهرستان سنندج، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶، انتخاب و پرسش‌نامه‌ی میزان آگاهی و چگونگی نگرش به اهدای عضو را تکمیل کردند. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS 20 با استفاده از آزمون آماری هم‌بستگی و تی مستقل و تحلیل واریانس آنوا تجزیه و تحلیل شد. یافته‌های پژوهش نشان داد ۱۵۲ نفر (۶۰/۸٪) آگاهی متوسط و ۹۲ نفر (۳۶/۸٪) آگاهی بالا درباره‌ی اهدای عضو داشتند. نگرش ۱۶۶ نفر (۶۶/۴٪) از معلمان، متوسط و ۸۱ نفر (۳۲/۴٪) بالا بود. ۹۰/۸ درصد از معلمان نیز، کارت اهدای عضو نداشتند؛ درحالی‌که ۱۴۴ نفر (۵۷/۶٪) تمایل داشتند این کارت را دریافت کنند. از آنجاکه میزان آگاهی و نگرش مثبت اکثریت معلمان در حد متوسط بوده و بیشتر آن‌ها دارای کارت اهدای عضو نبودند و با توجه به اثرگذاری این قشر در افزایش فرهنگ اهدای عضو و آگاهی دانش‌آموزان، آموزش فرهنگیان و ایجاد زمینه‌های مناسب برای بالابردن آگاهی و نگرش مثبت آن‌ها درباره‌ی اهدای عضو، ضروری است.

واژگان کلیدی: آگاهی، اهدای عضو، معلم، نگرش

1. دانشیار، مرکز تحقیقات مراقبت بالینی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

2. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، سنندج، ایران.

3. کارشناس ارشد پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی سنندج، سنندج، ایران.

4. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

* نویسنده‌ی طرف مکاتبه: سنندج، خیابان پاسداران، روبروی هتل شادی، دانشکده پزشکی، تلفن: ۰۹۱۸۵۰۷۹۳۰۰

مقدمه

اصطلاح مرگ مغزی، نخستین بار، در نیمه‌ی دوم قرن بیستم معرفی و تعریف شد (۱). مرگ مغزی، توقف برگشت‌ناپذیر و کامل همه‌ی اعمال مغزی تعریف شده است (۲) و رخدادی فیزیولوژی و همراه با اختلال در عملکرد یکپارچه‌ی مغز و اعصاب است (۳). در این وضعیت، احتمال بازگشت فعالیت‌های بدن وجود ندارد و بیمار تنها دارای ضربان خودکار قلب است که ادامه‌ی آن به‌کمک دستگاه تنفس مصنوعی و به‌طور موقت، به‌مدت چند ساعت تا حداکثر چند روز امکان‌پذیر است (۴). مرگ مغزی، به‌عنوان مرگ شناخته شده است و بیماران با آسیب مغزی تنها می‌توانند از طریق دستگاه تنفس مصنوعی زنده بمانند؛ اما در نهایت مرگ رخ می‌دهد (۵). امروزه، در مراحل پایانی اختلال در عملکرد اندام‌ها، پیوند عضو به‌عنوان بهترین درمان برای بیماران در نظر گرفته شده است (۶) که طول عمر افراد مبتلا را افزایش می‌دهد (۷) و باعث بهبود کیفیت و افزایش امید به زندگی (۸) و بخشیدن زندگی دوباره به آنان می‌شود (۵).

میزان اهدای عضو و پیوند، در نقاط مختلف جهان بسیار متفاوت است (۹) و نبود تمایل به اهدای عضو به عنوان مانعی مهم در اکثر نقاط دنیا عنوان شده است (۱۰). میزان اهدای عضو در کشورهای اروپایی بیست در میلیون است (۱۱)؛ اما در ایران، علی‌رغم تصویب قانون پیوند در سال ۲۰۰۰ و موافقت اکثریت مراجع و علمای مذهبی با این امر، میزان اعضا و نسوج اهداشده در مقایسه با کشورهای پیشگام در این زمینه رضایت‌بخش نیست (۱۲). آمار اهدای عضو در ایران حدود دو در میلیون گزارش شده (۴) و در سال ۱۳۹۲، ایران رتبه‌ی چهارم و دوم در جهان را دارا بوده است. نرخ عدم رضایت به اهدای عضو، در کشور به ۶۳ درصد می‌رسد (۱۳)؛ این در حالی است که تعداد افرادی که منتظر پیوند هستند، به‌سرعت در حال افزایش است؛ (۵). کمبود عضو اهدایی،

مهم‌ترین عامل افزایش زمان انتظار برای پیوند است (۱۴) و از آنجاکه پیوند، تنها شکل درمان برای بسیاری از نارسایی‌های اندام‌هاست (۹)، بسیاری از بیماران در فهرست پیوند عضو، به دلیل کمبود اندام‌های اهدایی می‌میرند (۶).

یکی از مهم‌ترین عوامل تمایل به اهدای عضو، آگاهی و نگرش مثبت به آن است (۱۵). عواملی نظیر باورهای اجتماعی، اعتقادات مذهبی و سطح آگاهی و نگرش مثبت جامعه، می‌تواند در افزایش اهدای عضو پس از مرگ مغزی مؤثر باشد (۱۲). در پژوهش نیک‌بخت و همکاران (۱۳۹۲)، آگاهی و نگرش شهروندان بجنورد به این مسأله، به‌ترتیب در محدوده‌ی متوسط و نامطلوب گزارش شده است (۴)؛ اما با وجود کاهش موجود در میزان اهدا، ایران ظرفیت ده‌برابر بهترشدن را دارد (۱۶).

گاهی کمبود اندام برای اهدا نشان‌دهنده‌ی کمبود واقعی اهداکنندگان است، اما بیشتر اوقات کمبود اهدا به دلیل ناتوانی در تبدیل پتانسیل به اهداکنندگان واقعی است (۱۷). پیش‌نیازهای موفقیت یک برنامه‌ی پیوند، شامل آگاهی و نگرش مثبت به موضوع اهدای عضو در صورت مرگ مغزی است (۱۸). نتایج مطالعه‌ی علیزاده تقی آباد و همکاران (۱۳۹۳) نیز از اثر مثبت آموزش بر بهبود نگرش و دانش در زمینه‌ی مرگ مغزی و اهدای عضو حکایت می‌کند (۱۶). الغانیم^۱ (۲۰۱۰) ارتباط اهدای عضو را با میزان آگاهی مردم مقایسه کرده است؛ بیش از ۹۰٪ افراد عنوان کرده‌اند ارائه‌ی اطلاعات به آن‌ها درباره‌ی اهدای عضو کم بوده است و کمبود آگاهی و نگرش مثبت و همچنین، تمایل به اهدای عضو در آنان، در نتیجه‌ی کمبود اطلاعات در این باره است (۱۹). به نظر می‌رسد میزان دانش مربوط به اهدای عضو، عاملی قوی و تعیین‌کننده در تمایل‌پیداکردن به امضای کارت اهدای عضو

1. Alghanim

عضو به دانش‌آموزان دبیرستان، به میزانی شایسته‌ی توجه می‌تواند تمایل به اهدای عضو را در جامعه افزایش دهد؛ زمانی که دانش‌آموزان از این موضوع آگاه شوند، به‌نوبه‌ی خود، اطلاعات را برای خانواده و آشنایان انتقال خواهند داد (۲۸). در پژوهش فیبرور^۱ و همکاران (۲۰۱۴) در اسپانیا، نگرش معلمان مدارس متوسطه به اهدای عضو، بررسی شده است؛ از تعداد ۲۸۸ نفر، ۲۱۵ نفر با آگاهی متوسط و موافق اهدای عضو، ۲۳٪ مردد و ۲٪ مخالف بوده‌اند. ۱۶٪ نیز، اطلاعاتی درباره‌ی اهدای عضو به دانش‌آموزان ارائه کرده‌اند (۲۸). پتانسا^۲ و همکاران (۲۰۱۳)، درباره‌ی اهدای عضو به دانش‌آموزان اطلاعاتی داده و ۵۷٪ آنان اظهار داشته‌اند که درباره‌ی محتوای دوره با خانواده و دوستان خود صحبت کرده‌اند. این آموزش، ابزاری مناسب برای برقراری ارتباط با جوانان و از طریق آنان با خانواده‌هایشان بوده است (۲۸). در پژوهش ریوسو^۳ و همکاران (۲۰۱۱) که با هدف تعیین آگاهی معلمان مدارس متوسطه از موضوع اهدای عضو صورت گرفته، ۵۴٪ از آنان، وجود برنامه‌ای در این باره را لازم دانسته و بیشتر آن‌ها معتقد بوده‌اند که بهتر است مراکز پیوند این دوره‌ی آموزشی را برگزار کنند (۲۹). پژوهش آراکو^۴ و همکاران (۲۰۰۸) نشان داده که برنامه‌ی آموزشی درباره‌ی اهدای عضو، باعث تغییرات مثبت در افزایش سطح آگاهی می‌شود و همچنین، تمایل به اهدای عضو را در فرد و خانواده افزایش می‌دهد؛ بنابراین، گنجاندن آموزش در این باره را در مقطع متوسطه پیشنهاد کرده‌اند (۳۰).

با توجه به اهمیت نقش معلمان در افزایش آگاهی و نگرش مثبت جامعه به موضوع اهدای عضو و اهمیت بحث اهدا و جان دوباره بخشیدن به بیماران و با استناد به آنچه گذشت، مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین میزان آگاهی و چگونگی

است و همچنین، ویژگی‌های دموگرافیک جمعیت، مانند جنسیت، فرهنگ، تجربیات فردی، تحصیلات، هنجارهای اجتماعی و اعتقادات دینی نیز، نقشی مهم در اهدای عضو ایفا می‌کنند (۱۵).

تأثیر آموزش در افزایش آگاهی و نگرش مثبت به اهدای عضو در مرگ مغزی شایان توجه و آشکار است (۴). بررسی‌ها نشان می‌دهد که آموزش، تأثیری مثبت بر نگرش افراد به اهدای عضو دارد؛ لذا باید تمهیداتی را برای توسعه‌ی برنامه‌ی آموزشی در سراسر کشور فراهم کرد که آموزش درباره‌ی پیوند و اهدای عضو را افزایش دهد (۱۹). آگاهی و نگرش مثبت به اهدای عضو، به‌شدت، با افزایش سطح آموزش ارتباط دارد (۲۰). در سطح جهانی، بر اساس استفاده از متغیرهای مختلف آگاهی، میزان دانش درباره‌ی اهدای عضو از ۶۰ تا ۸۵ درصد متغیر است و دانش‌آموزان، به‌عنوان یکی از اقشار جامعه، به اطلاعات بیشتر درباره‌ی روند اهدای عضو نیاز دارند که این عامل از طریق مداخلات آموزشی در کانون توجه قرار می‌گیرد (۲۱). از آنجاکه اعتقادات، نگرش‌ها و دانش، نقشی مهم در اهداف اهدای عضو در دانش‌آموزان ایفا می‌کند (۲۲)، آشنایی با اهدای عضو از طریق آموزش بسیار مهم و ضروری است (۵) و نیازمند به‌کارگیری طرح‌ها و روش‌های جدید برای تشویق افراد به این کار است (۲۳).

معلم فردی است که برای راهنمایی و جهت‌دهی تجارب دانش‌آموزان، رسماً، آموزش دیده است (۲۴). معلمان از جمله مهم‌ترین کسانی هستند که ساعت‌های بسیاری را با دانش‌آموزان می‌گذرانند و می‌توانند تأثیری بسزا در شکل‌گیری منش و رفتار آنان داشته باشند (۲۵). معلمان نقشی اساسی در ارائه‌ی اطلاعات به نوجوانان و تغییر نگرش و آگاهی آنان دارند (۲۶). آموزگاران با دانش‌آموزان ارتباط مؤثر برقرار می‌کنند، ایده‌ها و دانش را به اشتراک می‌گذارند و آن‌ها را راهنمایی می‌کنند (۲۷). بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند که به‌کارگیری برنامه‌های اطلاعاتی ارتباطی درباره‌ی اهدای

1. Febrero
2. Potenzaa
3. Ríosabcd
4. Alarcóna

پرسش‌نامه با آلفای کرونباخ ($\alpha = 0/7$) تأیید شد. در نهایت، پرسش‌نامه دربرگیرنده‌ی یازده سؤال مربوط به آگاهی و هجده سؤال مربوط به نگرش شد.

سؤالات آگاهی با پاسخ «درست»، «نمی‌دانم» و «نادرست» طراحی شده و امتیازدهی پرسش‌نامه‌ی این بخش بر اساس نمره‌ی «درست: دو»، «نمی‌دانم: یک» و «نادرست: صفر» است. سؤالات چهار، شش و ده، منفی و امتیازدهی آن‌ها به صورت بالعکس، «نادرست: دو»، «نمی‌دانم: یک»، و «درست: صفر» است. حداکثر امتیاز ۲۲ و حداقل امتیاز برابر ۰ است. سؤالات بخش نگرش با پاسخ «کاملاً موافقم»، «موافقم»، «نظری ندارم»، «مخالفم» و «کاملاً مخالفم» طراحی شده و امتیازدهی آن‌ها بر اساس نمره‌ی «کاملاً موافقم: چهار»، «موافقم: سه»، «نظری ندارم: دو»، «مخالفم: یک» و «کاملاً مخالفم: صفر» است. سؤالات دو، سه، سیزده و هجده منفی و امتیازدهی آن‌ها به صورت بالعکس «کاملاً موافقم: چهار»، «مخالفم: سه»، «نظری ندارم: دو»، «موافقم: یک» و «کاملاً موافقم: صفر» است. حداکثر امتیاز نیز، ۷۲ و حداقل امتیاز برابر صفر است (۳۲).

یافته‌ها

با توجه به نتایج جدول شماره‌ی ۱، ۵۲/۴ درصد از معلمان شرکت‌کننده در مطالعه، زن و ۴۷/۶ درصد، مرد بودند. اکثریت معلمان اهل تسنن (۸۸/۲ درصد) بودند و ۷۴/۸ درصد (۱۸۷ نفر) از آن‌ها، سطح درآمد متوسطی داشتند. بیش از ۶۵ درصد از افراد، دارای تحصیلات کارشناسی بودند (۶۵/۹ درصد) و سطح اطلاع متوسطی از اهدای عضو داشتند (۶۵/۵ درصد). از نظر افراد مطالعه‌شده، صداوسیما با ۵۹/۴ درصد (۱۴۸ نفر)، بزرگ‌ترین منبع اطلاع‌رسانی و دوستان و آشنایان با ۱۶/۵ درصد (۴۱ نفر) کوچک‌ترین منبع هستند. ۵۶/۹ درصد از معلمان (۱۴۰ نفر) در مقطع تحصیلی اول متوسطه و ۴۳/۱ درصد (۱۰۶ نفر) نیز، در مقطع تحصیلی دوم متوسطه تدریس می‌کردند. ۹۰/۸ درصد از آن‌ها، کارت اهدای عضو

نگرش معلمان شهر سنندج به مسأله‌ی اهدای عضو انجام شد.

روش کار

این پژوهش، مطالعه‌ای توصیفی تحلیلی (مقطعی) بود. جامعه‌ی آماری مطالعه‌شده را همه‌ی معلمان شاغل در شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ تشکیل دادند. معیار ورود شامل معلم‌بودن در مقاطع متوسطه‌ی اول یا دوم و تمایل به شرکت در پژوهش و معیار خروج، تکمیل نکردن پرسش‌نامه و تمایل نداشتن به ادامه‌ی شرکت در پژوهش بود. پرسش‌نامه در میان معلمان مقاطع مختلف متوسطه‌ی اول و دوم مدارس دولتی و خصوصی و معلمان حق‌التدریس و رسمی، پخش و پاسخ‌های آن‌ها جمع‌آوری شد. روش نمونه‌گیری، به صورت خوشه‌ای تصادفی بود؛ بدین صورت که هر مدرسه یک خوشه منظور شد و با هماهنگی اداره‌ی آموزش و پرورش، فهرست مدارس متوسطه‌ی اول و دوم تهیه و با استفاده از فرمول $n = z^2 * p(1 - p) / d^2$ حجم نمونه ۲۵۰ نفر تعیین و از هر مدرسه، تعداد معلم مورد نیاز انتخاب شد. لازم به ذکر است که قبل از شروع پژوهش، کد اخلاق از کمیته‌ی اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کردستان دریافت گردید و شرکت همه‌ی معلمان در پژوهش، داوطلبانه بود. داده‌ها توسط نرم افزار SPSS 20 با استفاده از آزمون آماری هم‌بستگی و تی مستقل و تحلیل واریانس آنوا تجزیه و تحلیل شد.

در این پژوهش از پرسش‌نامه‌ی میزان آگاهی و چگونگی نگرش به اهدای عضو استفاده گردید. این پرسش‌نامه شامل ۳۵ سؤال است که حاجی‌قادری و قجقی آن را طراحی کرده‌اند (۳۱). این پرسش‌نامه در پژوهش دهقانی و همکاران، استفاده و روایی و پایایی‌اش (روایی محتوی و صوری و پایایی با آزمون مجدد) بررسی شد. مشخصات فردی شامل نُه سؤال بود که به شش سؤال تغییر کرد، هفت سؤال مربوط به اطلاعات درباره‌ی اهدای عضو هم به دو سؤال کاهش یافت. سؤالات مربوط به آگاهی نیز، از ده به یازده رسید. پایایی

جدول شماره ۱ - مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان

در مطالعه			
متغیر	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۳۱	۵۲/۴
	مرد	۱۱۹	۴۷/۶
مذهب	تشیع	۲۷	۱۱/۸
	تسنن	۲۰۲	۸۸/۲
میزان درآمد	کم	۵۴	۲۱/۶
	متوسط	۱۸۷	۷۴/۸
تحصیلات	کاردانی	۲۰	۸/۰
	کارشناسی	۱۶۴	۶۵/۹
	کارشناسی ارشد و دکتری	۶۵	۲۶/۱
میزان اطلاع	کم	۴۰	۱۶/۰
	متوسط	۱۶۳	۶۵/۵
	زیاد	۴۶	۱۸/۵
منبع اطلاع‌رسانی	صداوسیما	۱۴۸	۵۹/۴
	مطبوعات	۶۰	۲۴/۱
	دوستان و آشنایان	۴۱	۱۶/۵
مقطع تدریس	اول متوسطه	۱۴۰	۵۶/۹
	دوم متوسطه	۱۰۶	۴۳/۱
داشتن کارت	بلی	۲۳	۹/۲
اهدای عضو	خیر	۲۲۶	۹۰/۸
تمایل به دریافت کارت	بلی	۱۳۵	۶۰/۰
	خیر	۹۰	۴۰/۰
فتوا	بلی	۲۶	۱۲/۳
	خیر	۱۸۵	۸۷/۷
سن			۴۱/۴۵±۶/۲۸
سابقه‌ی کار			۲۰/۴۴±۶/۹۹
آگاهی			۱۲/۷۱±۲/۳۹
نگرش			۴۴/۳۵±۷/۳۸

نداشتند که ۶۰ درصدشان به دریافت این کارت تمایل نشان دادند. ۸۷/۷ درصد از آنان نیز اعلام کردند که با فتوای مراجع در رابطه با اهدای عضو موافق نیستند. میانگین سنی معلمان در این مطالعه ۴۱/۴۵±۶/۲۸ و میانگین سابقه‌ی کار آن‌ها، ۲۰/۴۴±۶/۹۹ سال بود. میانگین نمرات آگاهی و نگرش معلمان در رابطه با اهدای عضو نیز، به ترتیب ۱۲/۷۱±۲/۳۹ و ۴۴/۱۷±۲/۳۹ شد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۱، ارتباطی معنادار بین متغیرهای جنسیت، مذهب، میزان درآمد، مقطع تدریس، داشتن کارت اهدای عضو و فتوای مراجع با نمرات آگاهی و نگرش معلمان به اهدای عضو مشاهده نشد ($p > 0/05$). با استفاده از آزمون آنالیز واریانس نیز، ارتباطی معنادار بین نمرات آگاهی و نگرش معلمان با متغیرهای سطح تحصیلات، میزان اطلاع از اهدای عضو و منبع اطلاع‌رسانی گزارش نشد ($p > 0/05$). از بین متغیرهای بررسی شده، تنها متغیر تمایل به دریافت کارت اهدای عضو، با میانگین نمرات نگرش، ارتباطی معنادار داشت ($p < 0/0001$). آزمون هم‌بستگی پیرسون نیز، بین میانگین سنی و سابقه‌ی کار معلمان با نمرات آگاهی و نگرش آن‌ها ارتباطی معنادار نشان نداد ($p > 0/05$).

جدول شماره ۲- بررسی رابطه‌ی آگاهی و نگرش شرکت‌کنندگان در مطالعه با متغیرهای بررسی شده

مقدار احتمال	آماره آزمون	نگرش M±SD	مقدار احتمال	آماره آزمون	آگاهی M±SD	گروه	متغیر
۰/۲۹۷	t=۱/۰۴۶	۴۳/۸۴±۶/۷۰	۰/۷۸	t=۰/۲۸	۱۲/۶۶±۲/۴۶	زن مرد	جنسیت
	df=۲۲۵	۴۴/۸۷±۸/۰۱		df=۲۳۰	۱۲/۶۶±۲/۴۶		
۰/۰۷۷	t=۱/۷۷	۴۶/۶۲±۶/۴۸	۰/۹۸۸	t=۰/۰۱۵	۱۲/۷۵±۱/۹۴	تشیع تسنن	مذهب
	df=۲۰۸	۴۳/۷۹±۷/۴۶		df=۲۱۲	۱۲/۷۵±۲/۴۴		
۰/۲۰۱	t=۱/۲۸۲	۴۵/۵۰±۷/۰۲	۰/۳۹۳	t=۰/۸۵۶	۱۲/۴۶±۲/۲۲	کم متوسط	میزان درآمد
	df=۲۲۰	۴۳/۹۷±۷/۵۰		df=۲۲۲	۱۲/۷۸±۲/۳۷		
۰/۸۵۵	t=۰/۱۸۴	۴۴/۳۱±۷/۱۷	۰/۶۸۱	t=۰/۴۱۱	۱۲/۶۶±۲/۵۵	اول متوسطه دوم متوسطه	مقطع تدریسی
	df=۲۲۱	۴۴/۴۸±۷/۶۵		df=۲۲۷	۱۲/۷۹±۲/۱۷		
۰/۰۶۱	t=۱/۸۸۰	۴۷/۳۰±۶/۹۹	۰/۰۵۱	Mann-Whitney U	۱۳/۵۶±۱/۷۵	بلی خیر	داشتن کارت اهدای عضو
	df=۲۲۵	۴۴/۰۷±۷/۳۷			۱۲/۶۱±۲/۴۵		
p<۰۰۰۱	t=۳/۶۲۵	۴۵/۴۸±۷/۰۱	۰/۴۵۴	t=۰/۷۵۱	۱۲/۷۴±۲/۴۳	بلی خیر	تمایل به دریافت کارت اهدای عضو
	df=۲۰۴	۴۱/۷۵±۷/۵۱		df=۲۰۷	۱۲/۴۸±۲/۴۹		
۰/۰۶۸	t=۱/۸۳۸	۴۷/۴۱±۸/۰۲	۰/۸۰۲	t=۰/۲۵۱	۱۲/۹۱±۲/۹۴	بلی خیر	فتوا
	df=۱۸۹	۴۴/۲۹±۷/۴۲		df=۱۹۶	۱۲/۷۷±۲/۳۳		
۰/۱۰۵	F=۲/۲۸۰ df=(۲,۲۲۳)	۴۸/۰۶±۶/۹۳	۰/۳۴۹	F=۱/۰۵۷ df=(۲,۲۲۹)	۱۳/۴۷±۲/۹۵	کاردانی کارشناسی ارشد/دکتری	تحصیلات
		۴۴/۰۳±۶/۹۵			۱۲/۶۳±۲/۳۸		
		۴۴/۰۵±۸/۳۷			۱۲/۷۱±۲/۳۹		
۰/۰۹۰	F=۲/۴۳۴ df=(۲,۲۲۳)	۴۲/۳۷±۶/۶۶	۰/۴۷۴	F=۰/۷۴۸ df=(۲,۲۲۸)	۱۲/۴۵±۲/۶۶	کم متوسط زیاد	میزان اطلاع از اهدای عضو
		۴۴/۴۰±۷/۱۱			۱۲/۶۵±۲/۳۶		
		۴۶/۰۸±۸/۸۲			۱۳/۰۷±۲/۲۸		
۰/۳۸۰	F=۰/۹۷۱ df=(۲,۲۲۳)	۴۳/۸۳±۶/۹۵	۰/۷۴۸	F=۰/۲۹۱ df=(۲,۲۲۸)	۱۲/۷۹±۲/۳۴	صداوسیما مطبوعات دوستان و آشنایان	منبع اطلاع‌رسانی
		۴۵/۳۴±۶/۴۳			۱۲/۵۲±۲/۳۴		
		۴۵/۰۹±۹/۹۴			۱۲/۵۹±۲/۶۹		
۰/۵۷۲	r=۰/۰۳۹	-	۰/۱۷۱	*r=-۰/۰۹۳	-		سن
۰/۵۹۵	r=۰/۰۳۷	-	۰/۴۶۹	r=-۰/۰۴۹	-		سابقه‌ی کار

* هم‌بستگی پیرسون

کشورها گزارش شده است. اهدای عضو، زندگی را نجات

بحث

می‌دهد و کیفیت آن را بهبود می‌بخشد (۱۰): بنابراین پژوهش

فقدان اهدای عضو، به‌عنوان عاملی مهم برای پیوند در اکثر

موافق اهدای عضو هستند (۳۸). از آنجاکه بروز رفتار یا قصد انجام عملی از سوی فرد، تحت تأثیر دانش و نگرش وی درباره‌ی آن است (۳۴)، اهمیت توجه به کسب دانش و آگاهی در معلمان نیز، برای بروز رفتار اهدای عضو ضروری است و توجه به این مسأله را می‌طلبد.

نتایج پژوهش حاضر از میزان متوسط تمایل فرهنگیان به اهدای عضو خبر می‌دهد. در مطالعات بیلگیل^۲ و همکاران (۲۰۰۴) که در بررسی نظرسنجی عمومی اهدای عضو در جامعه‌ی ترکیه صورت گرفت، میزان تمایل به اهدای عضو ۵۷٪ و همسو با نتایج فوق است (۳۹)؛ اما در پژوهش ایلیاسو^۳ و همکاران (۲۰۱۴) در مردم نیجریه، این میزان ۷۹/۶٪ (۳۷) و در پژوهش ساندر^۴ و همکاران (۲۰۰۵)، در ساکنان اوهایو آمریکا، میزان تمایل ۹۶٪ گزارش شده است (۴۰) که نشان می‌دهد میزان تمایل افراد غیرفرهنگی کشورهای ذکرشده بیشتر بوده و در وضعیتی بهتر از معلمان در این پژوهش قرار دارد. نتیجه‌ی فوق پایین‌بودن سطح آگاهی، نگرش مثبت و تمایل معلمان شهر سنندج را نسبت به سایر نقاط دنیا حتی در میان افراد غیرفرهنگی نشان می‌دهد؛ بنابراین توجه بیشتر به این مسأله و بررسی و رفع عوامل مؤثر در ایجاد چنین مسأله‌ای در قشر اثرگذار معلمان ضروری است.

صداوسیما، به‌عنوان رسانه‌ای در دسترس و سهل‌الوصول، مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات در خصوص اهدای عضو در معلمان بود که این نتیجه با نتایج مطالعات مجید^۵ و همکاران در دانشجویان پرستاری عربستان (۴۱)، خدایمی در معلمان مدارس تهران (۴۲)، خان^۶ و همکاران در مردم هند (۴۳)، الغانی^۷ در مردم عربستان (۱۹) و مارف^۸ و همکاران در

2. Bilgel
3. Iliyaso
4. Sander
5. Majeed
6. Khan
7. Alghanim
8. Maroof

حاضر به منظور بررسی میزان آگاهی و چگونگی نگرش معلمان به موضوع اهدای صورت گرفت و یافته‌های آن در راستای پژوهش‌هایی است که بیانگر آگاهی و نگرش به این موضوع است.

با توجه به نتایج پژوهش، مشخص شد که میزان آگاهی معلمان در حد متوسط قرار دارد. در پژوهش محبی و همکاران (۲۰۱۶) میزان آگاهی آنان بیشتر از دانشجویان است (۳۳)؛ اما شرایط مشابه با این نتایج در مطالعات صفری (۲۰۱۴) دیده شد و نتایج مطالعه‌ی حاضر را تأیید کرد (۳۴). زمانی که معلمان درباره‌ی اهدای اعضای آگاهی کمی داشته باشند، اثرگذاری مناسب بر شاگردان به‌شیوه‌ی مناسب مقدور نیست؛ مخصوصاً در معلمانی که به‌واسطه‌ی درس‌های معارف اسلامی یا زیست‌شناسی فرصتی بیشتر برای انتقال مطالبی در این باره دارند؛ بنابراین، لزوم آشنایی بیشتر با اهدای عضو و پیرو آن، مداخله برای افزایش تمایل به این کار در معلمان دروس مربوطه، ضروری است. در این پژوهش، مسأله‌ی اهدای عضو در معلمان همه‌ی دروس بررسی شده است و با توجه به اهمیت دروس زیست‌شناسی و معارف اسلامی در انتقال بیشتر اطلاعات، پیشنهاد می‌شود در مطالعات پیش رو، این معلمان در اولویت قرار گیرند.

همچنین، نتایج پژوهش حاضر نشان داد میزان نگرش فرهنگیان به اهدای عضو در حد متوسط قرار دارد. نتایج پژوهش قادری‌پاشا و همکاران (۱۳۸۷) نشان داد که نگرش ۶۵/۵٪ از پزشکان به این کار مثبت و نگرش ۲/۳٪ آن‌ها منفی است (۳۵)؛ اما پژوهش محمدپور (۱۳۹۵ تا ۱۳۹۶) حاکی از آن است که میزان نگرش معلمان در این باره در تربت حیدریه در حد مطلوب بوده است (۳۶)؛ البته میزان آگاهی و نگرش مثبت در کشورهای دیگر در وضعیتی بهتر قرار دارد (۳۷)؛ به‌عنوان مثال، در پژوهش لمر و^۱ و همکاران (۲۰۱۷) در پرستاران آمریکا، ۹۸/۶٪ از پاسخ‌دهندگان اعلام کردند که

1. Lomero

ضروری است.

در این پژوهش، ارتباطی معنی‌دار بین جنسیت و آگاهی و نگرش مشاهده نشد و نتایج مشابه در پژوهش‌های امدادی (۴۷)، امانی (۴۸)، علی‌زاده (۴۹) و ارجمند (۵۰) مشاهده گردید. با توجه به این که امکان دستیابی به آگاهی درباره‌ی اهدای عضو در جامعه‌ی امروز برای زن و مرد به‌صورت یکسان وجود دارد، وجود چنین نتایجی درک‌شدنی است.

از دیگر نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش، می‌توان به رابطه‌ی معنی‌دار بین نگرش و آگاهی با تمایل به اهدای عضو اشاره کرد؛ هر چقدر آگاهی افراد در این باره بیشتر باشد، نگرشی بهتر به آن خواهند داشت و احتمال تمایل به اهدای عضو در آن‌ها افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد آگاهی و نگرش مثبت اکثریت معلمان به موضوع اهدای عضو در حد متوسط است و بیشتر آن‌ها فاقد کارت اهدای عضو هستند. ابراز تمایل بالا برای اهدای عضو در بین معلمان وجود دارد و همچنین، رابطه‌ی معنی‌دار بین مذهب و چگونگی نگرش به اهدای عضو مشاهده شد؛ لذا با توجه به نتایج این پژوهش و پژوهش‌های همسو، لزوم آموزش‌های بیشتر برای افزایش آگاهی و نگرش مثبت معلمان و آگاه‌کردن آنان از روش‌های دریافت کارت اهدای عضو ضروری است و پیشنهاد می‌شود برگزاری کارگاه‌هایی برای آشنایی فرهنگیان با مسائل مذهبی اهدای عضو مد نظر قرار گیرد. بررسی‌های لازم درباره‌ی دلایل تمایل بالا و دریافت‌نکردن کارت انجام شود و علاوه بر صداوسیما، به‌عنوان اثرگذارترین منبع کسب اطلاعات، بروشورهایی با موضوع اهدای عضو تهیه و انتشار داده شوند. با توجه به نتایج پژوهش که بیانگر تمایل بسیار فرهنگیان برای دریافت کارت عضویت و دریافت‌نکردن کارت در عمل است، دلایل این تمایل و عدم دریافت کارت را می‌توان در نتایج بعدی بررسی کرد و همچنین، پیشنهاد می‌شود سایر

جمعیت روستایی پاکستان (۴۴) همسو است و در همه‌ی آن‌ها، منبع عمده‌ی کسب اطلاعات درباره‌ی اهدای عضو صداوسیما عنوان شده است؛ لذا با توجه به پژوهش‌های ذکرشده، صداوسیما به‌عنوان منبعی معتبر در ترویج فرهنگ در میان همه‌ی اقشار، ازجمله قشر معلمان و ارتقای سطح آگاهی و نگرش مثبت در جامعه و عامل ارائه‌دهنده‌ی دانش کافی درباره‌ی اهدای عضو، باید در کانون توجه قرار گیرد.

نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت فرهنگیان کارت اهدای عضو ندارند؛ این در حالی است که تمایل به دریافت این کارت در حدی متوسط قرار دارد. تمایل بالا برای دریافت کارت اهدا و عملاً تعداد کم دریافت‌کنندگان آن در این پژوهش مشاهده شد. نتایج پژوهش خدای نیز نشان داد اگرچه معلمان درباره‌ی مرگ مغزی و اهدای عضو خوانده یا شنیده بودند، تأیید اهدای عضو پس از مرگ و بی‌اعتمادی به شبکه‌های اهدای عضو در بین معلمان با تمایل کم دیده شد؛ بنابراین، ایجاد اعتماد به نظام تشخیص مرگ مغزی، همراه با برنامه‌های آموزشی مربوطه، ضروری می‌نماید (۴۲). تنها ۴۹٪ از کارکنان آی‌سی‌یو در شمال دانمارک، با وجود داشتن نگرش مثبت به اهدای عضو، تمایل به اهدای عضو داشتند (۴۵). نتایج پژوهش چی^۱ و همکاران (۲۰۱۷) نیز، نشان داد ۳۴/۴٪ از پرستاران اعلام کردند بعد از مرگ، اعضای بدن خود را اهدا می‌کنند و فقط ۳۸/۲٪ مایل بودند در نظام اهدای عضو سازمان ثبت‌نام کنند (۴۶)؛ همچنین نتایج پژوهش پراسانا و همکاران نیز نشان داد با وجود آگاهی زیاد به مسأله‌ی اهدا عضو، نگرش مثبت به این کار در میان شرکت‌کنندگان پژوهش وجود نداشت (۱۸). در مجموع، باید توجه داشت که آگاهی و نگرش مثبت افراد باید بتواند در عمل، منجر به افزایش تمایل آن‌ها به اهدای عضو شود؛ لذا بررسی علل بی‌تمایلی و لزوم اقدامات برای افزایش آن

1. Xie

متغیرهای مرتبط با آگاهی و نگرش درباره‌ی اهدای عضو، مانند ویژگی‌های شخصیتی مؤثر در افراد دریافت‌کننده‌ی کارت بررسی شود.

محدودیت پژوهش

ازجمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، تمایل نداشتن واحدهای پژوهش شده به پاسخ‌دهی صحیح به سؤالات بود که سعی شد با جلب اعتماد آنان و تأکید بر محرمانه‌بودن پاسخ‌ها، اطلاعات صحیح به دست آید.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی‌درمانی دانشگاه کردستان با شماره‌ی پرونده‌ی IR.MUK.REC.1396.292 است. بدین‌وسیله، مراتب قدردانی و سپاس خود را از همه‌ی کسانی که ما را یاری کردند، اعلام می‌نماییم. امید است با توجه به نقش مهم و اثرگذار قشر فرهنگیان، نتایج این پژوهش باعث افزایش اهدای عضو در جامعه شود.

منابع

- 1- Abedi H, Mohammadi M, Abdeyazdan G. The experience of brain death patients' families regarding communication and familiarity with the family and the receptor of the body tissue. *Knowl Res Appl Psychol.* 2012; 13: 92-100.
- 2- Chimeh AB. Brain death and organ transplants in Japan. *Medical Ethic and History of Medicine.* 2008; 1(3): 7-14.
- 3- Shah V, Bhosale G. Organ donor problems and their management. *Indian Journal of Critical Care Medicine.* 2006; 10(1): 29-39.
- 4- Nikbakht S, Hejazi S, Joybari L, Hast Abadi M. Knowledge and attitudes of Bojnourd citizens toward brain death and organ donation in 2013. *International Conference on Science and Technology;* 2015. [in Persian]
- 5- Kim H, Yoo Y, Cho O. Satisfaction with the organ donation process of brain dead donors' families in Korea. *Transplantation proceedings.* 2014; 46(10): 3253-6.
- 6- Salehi S, Kanani T, Abedi H. Iranian nurses' experiences of brain dead donors care in intensive care units: A phenomenological study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research.* 2013;18(6): 475-82.
- 7- Abbasi M, Kiani M, Ahmadi M, Salehi B. Organ transplantation and donation from the point of view of medical students in Iran: Ethical aspects and knowledge. *Cellular and Molecular Biology.* 2018; 64(1): 91-6.
- 8- Thomas I, Caborn S, Manara A. Experiences in the development of non-heart beating organ donation scheme in a regional neurosciences intensive care unit. *British Journal of Anaesthesia.* 2008; 100(6): 820-6.
- 9- Rudge C, Matesanz R, Delmonico F, Chapman J. International practices of organ donation. *British Journal of Anaesthesia.* 2012; 108(1): 48-55.
- 10- El-Shoubaki H, Bener A, Al-Mosalamani Y. Factors influencing organ donation and transplantation in State of Qatar. *Transplantationsmedizin.* 2006; 18(2): 97-103.
- 11- Dutra MMD, Bonfim TAS, Pereira I, Figueiredo I, Dutra A, Lopes A. Knowledge about transplantation and attitudes toward organ donation: A survey among medical students in northeast Brazil. *Transplantation proceedings.* 2004; 36(4): 818-20.
- 12- Arjomand B, Aghayan HR, Goudarzi P, Emami Razavi SH, Jafarian A. Knowledge and attitudes about organ donation and tissue donation card makers and tissues in the tissue bank of Iran (case/control). *Journal of Medical Council Of Islamic Republic of IRAN.* 2008; 26(1): 30-5. [in Persian]
- 13- Dehkordian A, Nawami Z. A Survey on a helping hand, the relationship between personality traits and the willingness to donate a member. *Social Psychosocial Researches.* 2013; 3 (11): 26-35. [in Persian]
- 14- Reville P, Zhao C, Perez T, Nowacki A, Phillips D, Bowen G, et al. A student leadership model for promoting educational programs in organ donation and transplantation. *Transplantation Proceedings.* 2013; 45(4): 1287-94.
- 15- Schulz PJ, van Ackere A, Hartung U, Dunkel A. Prior family communication and consent to organ donation: Using intensive care physicians' perception to model decision processes. *Journal of Public Health Research.* 2012; 1(2): 130-6.
- 16- Alizadeh Tghiabad B, Hasanzadeh F, Rayhani T, Karimi H. Comparing attitudes of nursing and students of Islamic sciences Regarding organ Donation after Brain Death in Mashad in 2008. *New care.* 2014; 11(1):64-70. [in Persian]
- 17- Miranda B, Matesanz R. International issues in transplantation: Setting the scene and flagging the most urgent and controversial issues. *Annals of the New York Academy of Sciences.* 1998; 862(1): 129-43.
- 18- Mithra P, Ravindra P, Unnikrishnan B, Rekha T, Kanchan T, Kumar N, et al. Perceptions and attitudes towards organ donation among people seeking healthcare in tertiary care centers of coastal South India. *Indian Journal of Palliative Care.* 2013; 19(2): 83-7.
- 19- Alghanim SA. Knowledge and attitudes toward organ donation: A community-based study comparing rural and urban populations. *Saudi Journal of Kidney Diseases and Transplantation.* 2010; 21(1): 23-30.

- 20- Schaeffner ES, Windisch W, Freidel K, Breitenfeldt K, Winkelmayr WC. Knowledge and attitude regarding organ donation among medical students and physicians. *Transplantation*. 2004; 77(11): 1714-8.
- 21- Ramadurg UY, Gupta A. Impact of an educational intervention on increasing the knowledge and changing the attitude and beliefs towards organ donation among medical students. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*. 2014; 8(5): 50-7.
- 22- Liu H, Peng X, Zhang S, Qiao X, Hao Y. Posthumous organ donation beliefs of college students: A qualitative study. *International Journal of Nursing Sciences*. 2015; 2(2): 173-7.
- 23- Landry DW. Voluntary reciprocal altruism: A novel strategy to encourage deceased organ donation. *Kidney International*. 2006; 69(6): 957-9.
- 24- Bagheri Kh, Iravani Sh. The position of educational theory in the teacher's practice. *Journal of Psychology and Educational Sciences*. 2001; 63(31): 123-38. [in Persian]
- 25- Salimi H. Study of the Effect of Teacher's teaching on student's acceptance of discipline in School. *Educational Innovations*. 2003; 2(6): 99-108. [in Persian]
- 26- Febrero B, Ríos A, López-Navas A, Martínez Alarcón L, Almela J, Sánchez Á, et al. A multicenter study of the attitude of secondary school teachers toward solid organ donation and transplantation in the southeast of Spain. *Clinical Transplantation*. 2014; 28(2): 259-66.
- 27- Klassen RM, Durksen TL, Al Hashmi W, Kim LE, Longden K, Metsäpelto R-L, et al. National context and teacher characteristics: Exploring the critical non-cognitive attributes of novice teachers in four countries. *Teaching and Teacher Education*. 2018; 72: 64-74.
- 28- Potenza R, Guermani A, Venutti S, Peluso M, Casciola A, Donadio P. Organ donation awareness project for Piedmont high school students. *Transplantation Proceedings*. 2013; 45(7): 2580-3.
- 29- Ríos A, Febrero B, López-Navas A, Martínez-Alarcón L, Sánchez J, Guzmán D, et al. Secondary school teachers' assessment of the introduction of an educational program about organ donation and transplantation. *Transplantation Proceedings*. 2011; 43(1): 85-60.
- 30- Alarcón R, Blanca M, Frutos M. Assessment of an educational program for adolescents about organ donation and transplantation. *Transplantation Proceedings*. 2008; 40(9): 2877-8.
- 31- Haji-Gaderi A, Gagagi Kh. Knowledge and attitude of Gorgan university students about organ donation. 3rd congress of student research of west of Iran; 2010.
- 32- Dehghani S, Valiee S. The Study on knowledge and attitude of nursing students in Islamic Azad University, Sanandaj Branch. 18th Congress of Medical Students of the State Qazwin; 2017.
- 33- Mohebi S, Mohammadi Zavareh M, Sharifirad G, Gharlipour Z, Heidari H. Knowledge and attitude about organ donation among students of Qom University of Medical Sciences: A cross-sectional study. *Ir J Forensic Med*. 2017; 23(1): 53-61. [in Persian]
- 34- Safarri-Moradabadi A, Madani AH, Zare F, Amani A. Awareness and attitude of Bandar Abbas residents towards organ donation. *Journal of Health Education and Health Promotion*. 2014; 2(3): 223-31.
- 35- Ghadiri Pasha M, Nikian E, Salehi M, Tajeddin Z. Study of physicians' attitude towards organ donation and awareness of laws and regulations and the process of doing it in brain death. *Scientific Journal of Forensic Medicine*. 2008; 14(2): 112-6. [in Persian]
- 36- Mohammad Pour E, Mohammad Pour M. Study of the knowledge, attitude and practice of Torbat Heydariyeh teachers towards the organ donation in the academic year 2016-2017. 12th Annual Congress Medical Students in Gonabad; 2017. [in Persian]
- 37- Iliyasu Z, Abubakar IS, Lawan UM, Abubakar M, Adamu B. Predictors of public attitude toward living organ donation in Kano, northern Nigeria. *Saudi Journal of Kidney Diseases and Transplantation*. 2014; 25(1): 196-205.
- 38- Lomero MdM, Jiménez-Herrera MF, Rasero MJ, Sandiumenge A. Nurses' attitudes and knowledge regarding organ and tissue donation and transplantation in a provincial hospital: A descriptive and multivariate analysis. *Nursing & Health Sciences*. 2017; 19(3): 322-30.
- 39- Bilgel H, Sadikoglu G, Goktas O, Bilgel N. A survey of the public attitudes towards organ

- donation in a Turkish community and of the changes that have taken place in the last 12 years. *Transplant International*. 2004; 17(3): 126-30.
- 40- Sander SL, Miller BK. Public knowledge and attitudes regarding organ and tissue donation: An analysis of the northwest Ohio community. *Patient Education and Counseling*. 2005; 85(2): 154-63.
- 41- Majeed F. Saudi nursing and medical student's knowledge and attitude toward organ donation: A comparative cross-sectional study. *International Journal of Health Sciences*. 2016; 10(2): 209.
- 42- Khoddami-Vishteh H, Ghorbani F, Ghasemi A, Shafaghi S, Najafizadeh K. Attitudes toward organ donation: A survey on Iranian teachers. *Transplantation Proceedings*. 2011; 43: 407-9.
- 43- Khan N, Masood Z, Tufail N, Shoukat H, Ashraf K, Ehsan S. Knowledge and attitude of people towards organ donation. *JUMDC*. 2011; 2(2): 15-21.
- 44- Maroof S, Kiyani N, Zaman Z, Gul RK, Nayyar S, Azmat A. Awareness about organ donation especially kidney donation in Nurpur Shahan: A rural community area in Islamabad, Pakistan. *Journal of the Pakistan Medical Association*. 2011; 61(8): 828-32.
- 45- Bogh L. Attitude, knowledge and Proficiency in relation to organ donation: A questionnaire-based analysis in donor hospitals in northern Denmark. *Transplantation Proceedings*. 2005; 37: 3257-6.
- 46- Xie J-F, Wang C-Y, He G-P, Ming Y-Z, Wan Q-Q, Liu J. Attitude and impact factors toward organ transplantation and donation among transplantation nurses in China. *Transplantation Proceedings*. 2017; 49(6): 1226-31
- 47- Emdadi S, Jalilian F, Shiri M, Alavijeh M, Morshedi M, Ahmad Panah M, Zinat Motlagh F. The relationship between subjective norms and registered volunteer organ donors among students of Hamadan University of Medical Sciences. *Journal of Forensic Medicine*. 2012; 14(4): 217-24.
- 48- Amani F, Ghaffari Moghaddam M, Hossein Zadeh S, Farzaneh E. Attitude towards Ardabil's resident about organ transplantation in brain death. *Sci J Forensic Med*. 2015; 21(1): 7-12
- 49- Alizadeh Taghiabad B, Hasan Zadeh F, Rayhani T. Comparing attitudes of nursing students and students of islamic sciences regarding organ donation after brain death in Mashhad. *Modern Care*. 2014; 11(1): 63-70.
- 50- Arjmand B, Aghayan SH, Goodarzi P, Razavi SH, Jafarian A, Larijani B. Knowledge and attitude of donor cardholders toward organ and tissue donation and transplantation in an Iranian tissue bank: A case-control study. *Transplantation Proceedings*. 2009; 41(7): 2715-7.

Knowledge and Attitude of Teachers in Sanandaj City towards Organ Donation

Sina Valiee¹, Shiva Mohammadi², Shaeib Dehghani³, Farzaneh Khanpour^{*4}

¹ Associate Professor, Clinical Care Research Center, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

² MSc Clinical Psychology, Sanandaj, Iran.

³ MSc Nursing, Islamic Azad University of Sanandaj, Sanandaj, Iran.

⁴ MSc Clinical Psychology, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

Abstract

Nowadays, transplantation is the final treatment for the patients with end-stage organ dysfunction. Considering the importance of the organ donation and the important role of teachers in raising the knowledge and attitude of a large group of people, the present study aimed to determine the level of knowledge and the attitudes of the teachers in Sanandaj regarding organ donation. This study was a descriptive-analytic (cross-sectional). A total of 250 teachers working in the first and second level of high school in Sanandaj city were selected by cluster sampling method in the academic year 2017-2018 and completed the questionnaire on knowledge and attitude towards organ donation. Data were analyzed by SPSS software version 20, independent t-test and ANOVA. The findings of this study showed that 152 (60.8%) had moderate knowledge and 92 (36.8%) had high knowledge about organ donation. 166 teachers (66.4%) had moderate attitude and 81 teachers (32.4%) had high attitude toward it. 90.8% of teachers lacked donation cards, while 144 (57.6%) were inclined to receive a donation card. According to the results, the knowledge and attitude of the majority of teachers were moderate and most of them did not have a donation card. Considering the importance of this effective group in raising the culture and knowledge of students and their families in the community toward organ donation, education and preparing appropriate background for receiving, raising knowledge, and attitudes toward organ donation for the teachers are required.

Keywords: Knowledge, Organ donation, Teacher, Attitude

---

* Corresponding Author: Email: far.khanpour@gmail.com

پیوست

پرسش‌نامه‌ی میزان آگاهی و چگونگی نگرش به اهدای عضو

معلم گرامی، پیشاپیش از وقتی که برای پاسخ‌دادن به این پرسش‌نامه اختصاص می‌دهید، سپاسگزاریم.

- سن: ..... جنس: مرد زن سطح درآمد: بالا پایین متوسط
- سابقه‌ی کار: ---- سال، مدرک تحصیلی: کاردانی کارشناسی کارشناسی ارشد دکتری
- تا چه حد درباره‌ی اهدای عضو اطلاعات دارید؟ زیاد تا حدودی کم اطلاعی ندارم
- اطلاعات خود را از چه منبعی به دست آورده‌اید؟
 صداوسیما مطبوعات و کتاب و بروشور دوستان و خویشاوندان سمینار و همایش علمی
- آیا تاکنون در میان نزدیکان و خویشاوندان شما اهدای عضو صورت گرفته است؟ بله خیر
- آیا کارت اهدای عضو دارید؟ بله خیر
- در کدام مقطع تحصیلی تدریس می‌کنید؟
 آیا تاکنون در میان نزدیکان و خویشاوندان شما دریافت عضو صورت گرفته است؟ بله خیر
- آیا تمایل به دریافت کارت اهدای عضو دارید؟ بله خیر

مرگ مغزی متفاوت از کماست.	درست	نادرست	نمی‌دانم
همه‌ی اعضا، قابل اهدا هستند.	درست	نادرست	نمی‌دانم
در صورت مرگ طبیعی نیز، امکان اهدای عضو وجود دارد.	درست	نادرست	نمی‌دانم
احتمال بازگشت به حیات در افراد با مرگ مغزی وجود دارد.	درست	نادرست	نمی‌دانم
با توجه به آیه‌ی قرآن کریم که احیای یک نفر همانند حیات‌بخشی به کل بشریت است، اهدای عضو مصداق احیای نفس است.	درست	نادرست	نمی‌دانم
فروش یا اهدای هر عضو از بدن به‌طور اختیاری، جایز است.	درست	نادرست	نمی‌دانم
در زمان اضطرار (نجات جان یک انسان)، همه‌ی مراجع تقلید اهدای عضو را جایز می‌دانند.	درست	نادرست	نمی‌دانم
پیوند اعضا میان جنس‌های مختلف امکان‌پذیر است.	درست	نادرست	نمی‌دانم
پیوند اعضا میان نژادهای مختلف امکان‌پذیر است.	درست	نادرست	نمی‌دانم
اهدای عضو مغایر با دین و شرع است.	درست	نادرست	نمی‌دانم
رضایت والدین برای اهدای عضو اصلی الزامی است.	درست	نادرست	نمی‌دانم

اهدای عضو امری خداپسندانه و از نظر اخلاقی، کاری صحیح است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
روحیات اهداکننده بر گیرنده تأثیر دارد.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
نیاز مالی، انگیزه‌ای مهم برای اهدای عضو است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم

تداوم حیات در دیگران و نشاط، انگیزه‌های مهم برای اهدای عضو است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
ثواب اخروی، انگیزه‌های مهم برای اهدای عضو است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
همه‌ی اعضای بدن خود را اهدا می‌کنم.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
نوع‌دوستی در اهدای عضو انگیزه‌های مهم است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
اهدای عضو در کاهش غم ازدست‌دادن متوفی مؤثر است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
اگرچه اهدای عضو خلاف عرف باشد، باز هم این کار را می‌کنم.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
در صورت نیاز به دریافت عضو، عضو دریافت می‌کنم.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
علاقه به شخص گیرنده‌ی عضو، در اهدای عضو انگیزه‌های مهم است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
بدشکل شدن جسد، عاملی برای اجتناب از اهدای عضو است.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
اهدای عضو با سیر طبیعی حیات و مرگ مغایرت دارد.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
به دلیل علاقه به اعضای بدن، از اهدای عضو خودداری می‌شود.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
خانواده‌ام با اهدای عضو موافق هستند.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
با دوستانم درباره‌ی اهدای عضو صحبت می‌کنم.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
دیگران را به اهدای عضو ترغیب می‌کنم.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم
دوست دارم بعد از مرگ، بدنم دست‌نخورده باقی بماند.	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم